

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

8 вересня 2015 року

м. Київ

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України у складі:

головуючого Прокопенка О.Б.,
суддів: Волкова О.Ф., Гриціва М.І., Кривенди О.В.,
Кривенка В.В., Маринченка В.Л., Панталієнка П.В.,
Самсіна І.Л., Терлецького О.О., –

розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом Хлипенка Анатолія Миколайович до управління Пенсійного фонду України в Орджонікідзевському районі м. Маріуполя (далі – управління ПФУ) про визнання дій неправомірними та зобов'язання вчинити певні дії,

в с т а н о в и л а:

У червні 2014 року Хлипенко А.М. звернувся до суду з позовом, у якому просив визнати неправомірними дії та зобов'язати управління ПФУ провести йому індексацію пенсії з урахуванням фіксованої суми індексації, визначеної з базового місяця жовтня 2008 року та індексу споживчих цін починаючи з листопада 2008 року, відповідно до вимог Закону України від 3 липня 1991 року № 1282-ХІІ «Про індексацію грошових доходів населення» (в редакції, чинній на час виникнення спірних відносин; далі – Закон № 1282-ХІІ) та Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 року № 1078 (в редакції, чинній на час виникнення спірних відносин; далі – Порядок), починаючи нарахування та виплату фіксованої суми індексації пенсії з 17 червня 2014 року.

На обґрунтування позову Хлипенко А.М. зазначив, що він перебуває на обліку в управлінні ПФУ та отримує пенсію з 18 липня 1997 року. Відповідно до вимог Закону № 1282-ХІІ та Порядку його пенсія підлягає індексації, при проведенні якої жовтень 2008 року має бути визначений як базовий місяць, а з листопада 2008 року відповідач має здійснювати розрахунок наростаючим підсумком індексу споживчих цін для проведення її наступної індексації в межах прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. Проте відповідач розрахунок наростаючим підсумком індексу споживчих цін для проведення наступної індексації його пенсії з листопада 2008 року і, відповідно, індексації з його використанням не здійснював, при проведенні індексації відповідач визначав базовий місяць кожного разу, коли підвищувалась мінімальна пенсія.

Суди встановили, що Хлипенко А.М. перебуває на обліку в управлінні ПФУ та отримує пенсію за віком з 18 липня 1997 року, з 8 жовтня 1997 року – не працює.

Посилання позивача на те, що йому не проводилась індексація пенсії з грудня 2004 року, підтверджується довідками відповідача.

Встановлені обставини підтверджені матеріалами справи і не є спірними.

Спірною у справі є правомірність дій пенсійного органу щодо непроведення індексації пенсії позивачеві з тих підстав, що пенсійним органом проводиться щомісячна доплата до пенсії до прожиткового мінімуму.

Орджонікідзевський районний суд міста Маріуполя Донецької області постановою від 19 січня 2015 року відмовив у задоволенні позову.

Відмовляючи у задоволенні позову, суд першої інстанції дійшов висновку про відсутність у позивача права на індексацію пенсії, оскільки у складі пенсійної виплати Хлипенко А.М. має доплату до прожиткового мінімуму відповідно до абзацу першого частини першої статті 28 Закону України від 9 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон № 1058-IV).

Донецький апеляційний адміністративний суд постановою від 25 лютого 2015 року постанову Орджонікідзевського районного суду міста Маріуполя Донецької області від 19 січня 2015 року скасував та прийняв нове рішення – про задоволення позову.

Ухвалюючи таке рішення, суд апеляційної інстанції дійшов висновку про те, що відповідно до пункту 3 Порядку до об'єктів індексації, визначених у пункті 2 цього Порядку, не відносяться, зокрема: соціальні виплати, які визначаються залежно від прожиткового мінімуму/пенсії, обчислені з урахуванням абзацу першого частини першої статті 28 Закону № 1058-IV; додаткова пенсія, підвищення, компенсаційні виплати, надбавки та інші доплати до пенсії, які визначаються залежно від прожиткового мінімуму. Згідно з пунктом 5 Порядку у разі підвищення розмірів мінімальної заробітної плати, пенсії, виплат, що здійснюються відповідно до

законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, стипендій, а також у разі зростання грошових доходів населення без перегляду їх мінімальних розмірів місяць, в якому відбулося підвищення, вважається базовим при обчисленні індексу споживчих цін для індексації грошових доходів населення. Індексація грошових доходів, отриманих громадянами за цей місяць, не проводиться. З наступного місяця здійснюється обчислення наростаючим підсумком індексу споживчих цін для проведення подальшої індексації.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 23 березня 2015 року у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою управління ПФУ на підставі пункту 5 частини п'ятої статті 214 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС) відмовив.

Не погоджуючись із ухвалою Вищого адміністративного суду України від 23 березня 2015 року, управління ПФУ звернулось із заявою про її перегляд Верховним Судом України з підстави неоднакового застосування касаційним судом Закону № 1282-ХІІ, положень пунктів 3, 5 Порядку. Просить скасувати постанову Донецького апеляційного адміністративного суду від 25 лютого 2015 року та ухвалу Вищого адміністративного суду України від 23 березня 2015 року та прийняти нове рішення, яким залишити в силі постанову Орджонікідзевського районного суду міста Маріуполя Донецької області від 19 січня 2015 року про відмову в задоволенні позову.

На обґрунтування заяви управління ПФУ додало копію ухвали Вищого адміністративного суду України від 20 листопада 2013 року (№ К/9991/9202/12), яка, на його думку, підтверджує неоднакове застосування касаційним судом одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах.

Перевіривши наведені у заяві доводи, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку про те, що заява управління ПФУ підлягає задоволенню з таких підстав.

У наданій для порівняння ухвалі Вищого адміністративного суду України цей суд погодився з висновками судів попередніх інстанцій про те, що позивач не має права на проведення індексації його пенсії за період з квітня 2010 року, оскільки до об'єктів індексації не відносяться соціальні виплати, які визначаються залежно від прожиткового мінімуму. У грудні 2010 року позивачу було виплачено допомогу як дитині війни, що є соціальною виплатою.

Водночас у справі, що розглядається, суд касаційної інстанції у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою управління ПФУ на підставі пункту 5 частини п'ятої статті 214 КАС відмовив, посилаючись на те, що касаційна скарга є необґрунтованою, а викладені в ній доводи не викликають необхідності перевірки матеріалів справи, оскільки заявник не навів підстав, які б дозволили вважати, що суд неправильно застосував норми матеріального або процесуального права.

Аналіз наведених рішень суду касаційної інстанції дає підстави вважати, що він неоднаково застосував зазначені норми права.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні касаційним судом цих норм матеріального права у подібних правовідносинах, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України виходить із такого.

Відповідно до статті 1 Закону № 1282-ХІІ індексація грошових доходів населення – це встановлений законами та іншими нормативно-правовими актами України механізм підвищення грошових доходів населення, що дає можливість частково або повністю відшкодувати подорожчання споживчих товарів і послуг; поріг індексації – це величина індексу споживчих цін, яка надає підстави для проведення індексації грошових доходів населення.

Згідно з частиною першою статті 2 цього Закону індексації підлягають грошові доходи громадян, одержані ними в гривнях на території України і які не мають разового характеру, у тому числі пенсії. У частині п'ятій цієї ж статті вказано, що індексації підлягають грошові доходи населення у межах прожиткового мінімуму, встановленого для відповідних соціальних і демографічних груп населення.

За змістом статті 4 зазначеного Закону індексація грошових доходів населення проводиться в разі, коли величина індексу споживчих цін перевищила поріг індексації, який встановлюється в розмірі 101 відсотка. Подальша індексація споживчих цін для індексації грошових доходів населення починається за місяцем, у якому індекс споживчих цін перевищив поріг індексації 101 відсоток. Підвищення грошових доходів населення у зв'язку з індексацією настає за місяцем, у якому опубліковано індекс споживчих цін.

У частині другій статті 6 Закону № 1282-ХІІ встановлено, що порядок проведення індексації грошових доходів населення визначається Кабінетом Міністрів України.

З метою реалізації Закону України від 6 лютого 2003 року № 491-ІV «Про внесення змін до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» Кабінет Міністрів України затвердив Порядок.

Постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2008 року № 170 (далі – постанова № 170) до Порядку внесено зміни. Зокрема, абзац другий пункту 2 Порядку викладено в редакції, згідно з якою індексації підлягають пенсії (з урахуванням надбавок, доплат, підвищень до пенсії, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги на прожиття, державної допомоги та компенсаційних виплат, крім тих, які зазначені у пункті 3 цього Порядку), щомісячне довічне грошове утримання, що виплачується замість пенсії <...>.

Цією ж постановою пункт 3 Порядку доповнено новим абзацом –сьомим, згідно з яким до об'єктів індексації, визначених у пункті 2, не відносяться, зокрема, соціальні виплати, які визначаються залежно від

прожиткового мінімуму (пенсії, обчислені з урахуванням абзацу першого частини першої статті 28 Закону № 1058-IV); додаткова пенсія, підвищення, компенсаційні виплати, надбавки та інші доплати до пенсії, які визначаються залежно від прожиткового мінімуму <...>.

В абзаці першому частини першої статті 28 Закону № 1058-IV передбачено, що мінімальний розмір пенсії за віком за наявності у чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу встановлюється в розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом.

Суди попередніх інстанцій встановили, що Хлипенко А.М. отримує пенсію за віком, до розміру якої проводиться доплата до прожиткового мінімуму згідно з абзацом першим частини першої статті 28 Закону № 1058-IV. Так, станом на 1 вересня 2014 року розмір пенсії Хлипенко А.М. складався з: основної пенсії, що була перерахована відповідно до Закону № 1058-IV; доплати за понаднормовий стаж; доплати до прожиткового мінімуму; підвищення за статус «дитина війни».

З часу внесення постановою № 170 вищезазначених змін до Порядку проведення індексації пенсії, надбавок, доплат, розміри яких обраховуються виходячи з прожиткового мінімуму, чинне законодавство не передбачає.

На підставі аналізу зазначених норм права колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку про те, що до об'єктів індексації, визначених у пункті 2 Порядку, не відносяться, зокрема, соціальні виплати, які визначаються залежно від прожиткового мінімуму (пенсії, обчислені з урахуванням абзацу першого частини першої статті 28 Закону України № 1058-IV); додаткова пенсія, підвищення, компенсаційні виплати, надбавки та інші доплати до пенсії, які визначаються залежно від прожиткового мінімуму.

Відповідно до вимог статті 243 КАС за наявності підстав, передбачених пунктом 1 частини першої статті 237 цього Кодексу, суд має право у разі неправильного застосування судом норми матеріального права, що призвело до неправильного вирішення спору, скасувати судові рішення (судові рішення) та залишити в силі судові рішення (судові рішення), що було помилково скасовано судом апеляційної та/або касаційної інстанції.

Оскільки у справі, що розглядається, суд першої інстанції правильно застосував норми матеріального права щодо спірних правовідносин, а рішення судів апеляційної і касаційної інстанцій наведеним висновкам не відповідають, ухвала Вищого адміністративного суду України від 23 березня 2015 року і постанова Донецького апеляційного адміністративного суду від 25 лютого 2015 року підлягають скасуванню, а постанова Орджонікідзевського районного суду міста Маріуполя Донецької області від 19 січня 2015 року – залишенню в силі.

Керуючись статтями 241–243 Кодексу адміністративного судочинства України, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а :

Заяву управління Пенсійного фонду України в Орджонікідзевському районі м. Маріуполя задовольнити.

Ухвалу Вищого адміністративного суду України від 23 березня 2015 року і постанову Донецького апеляційного адміністративного суду від 25 лютого 2015 року скасувати, а постанову Орджонікідзевського районного суду міста Маріуполя Донецької області від 19 січня 2015 року – залишити в силі.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого пунктом 3 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України.